

10 ตัวชี้วัด ความมั่นคงมนุษย์

สำหรับการอ้างอิงบทความ:

โครงการสุขภาพคนไทย. 2556. ชี้อบทความ. *สุขภาพคนไทย 2556* (เลขหน้าของบทความ). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ตัวอย่าง

โครงการสุขภาพคนไทย. 2556. หลักประกันและความคุ้มครองทางสังคม.
สุขภาพคนไทย 2556 (หน้า 16-17). นครปฐม:
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

“ความมั่นคงมนุษย์ เป็นเรื่องของการที่มนุษย์ทุกคนจะสามารถมีชีวิตอยู่โดยปลอดภัย จากความเสี่ยงและภัยคุกคามต่อการดำรงชีพในรูปแบบต่างๆ ได้รับหลักประกันการคุ้มครอง ที่เหมาะสมต่อเหตุการณ์ร้ายไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงได้รับโอกาสในการพัฒนา ศักยภาพเพื่อเติบโตและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมผู้อื่น”

10 ตัวชี้วัด ความมั่นคงมนุษย์

การที่คนในสังคมหนึ่งจะดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงและผาสุก ปัจจัยที่มีความสำคัญคงไม่ได้อยู่แค่ในระดับของปัจเจกเท่านั้น นั่นเป็นเพราะภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและโลกในปัจจุบัน ความไม่มั่นคงและภัยคุกคามที่มีต่อความมั่นคงของมนุษย์ มีมากมายหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งยังมีลักษณะที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงถึงกันในแต่ละประเด็น

สุขภาพคนไทย 2556 ฉบับนี้ นำเสนอตัวชี้วัด “ความมั่นคงมนุษย์” ทั้ง 10 หมวด โดยมีกรอบการนำเสนอ 4 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

ส่วนแรก หมวดตัวชี้วัดที่ 1-2 นำเสนอสถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับความไม่มั่นคงที่เป็นข้อกังวลของสังคมไทย และหลักประกันการคุ้มครองทางสังคมที่มีในปัจจุบัน

ส่วนที่สอง หมวดตัวชี้วัดที่ 3-8 นำเสนอสถานการณ์ความมั่นคงและความไม่มั่นคงของมนุษย์ในประเด็นเฉพาะเรื่องคือ คุณภาพของคน พลังงาน สิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศ สิทธิบัตรยา และความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งล้วนเป็นประเด็นร่วมสมัยที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม

ส่วนที่สาม หมวดตัวชี้วัดที่ 9-10 นำเสนอประเด็นที่เป็นปัญหาฐานรากของความไม่มั่นคงและความไม่เท่า

เทียมกันของมนุษย์ในสังคม อันเกิดจากความเหลื่อมล้ำ และความเป็นชายขอบของประชากรบางกลุ่ม

จากการจัดอันดับดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Index: HSI) ปี 2553 ของ 232 ประเทศ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 103 โดยองค์ประกอบความมั่นคงที่ยังคงมี “ความไม่มั่นคง” อยู่สูง ได้แก่ องค์ประกอบด้านสังคมใน 4 เรื่องสำคัญคือ หนึ่ง... ความสงบสุข โดยเฉพาะความสงบสุขและความปลอดภัยภายในประเทศ สอง...การปกครอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง ความรุนแรงและการคอร์รัปชัน สาม...การศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสี่...ความมั่นคงทางอาหาร ทั้งในด้านความเพียงพอและการเข้าถึงอาหารของคนในประเทศ

การสร้างหลักประกันและการให้ความคุ้มครองทางสังคม เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงและความไม่มั่นคงของมนุษย์ที่สำคัญ ปัญหาหลักในเรื่องนี้ของประเทศไทย

ได้แก่ ความแตกต่างและความไม่ทัดเทียมกันของระบบหลักประกันทางสังคมที่มีให้แก่คนไทยในแต่ละกลุ่มอาชีพ การบริหารจัดการที่ยังขาดการบูรณาการอย่างเหมาะสม รวมถึงข้อกังวลต่อเสถียรภาพทางการเงินในระยะยาวของระบบหลักประกันต่างๆ ที่มีในปัจจุบัน

ในเรื่องพลังงาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์และการพัฒนาประเทศ การวางนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานที่เหมาะสม ถือเป็นเรื่องเร่งด่วนเพื่อสร้างความยั่งยืนทางพลังงานให้แก่ประเทศ โดยเฉพาะความพยายามลดการพึ่งพิงพลังงานจากภายนอก เร่งพัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน อีกทั้งต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานทุกชนิด เพื่อให้ใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม เห็นได้ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกมีผลกระทบโดยตรงต่อการเกิดภัยพิบัติ หรือภัยธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น จึงถือเป็นความเสี่ยงหนึ่งที่สำคัญและมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ ทั้งในระดับบุคคล ระดับประเทศ และระดับโลก ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งการวางแผนรับมือความเสี่ยงจากภัยพิบัติ จึงถือเป็นเรื่องจำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน

ขณะเดียวกัน สังคมไทยก็ก้าวเข้าสู่ “สังคมของคนสูงวัย” อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น แต่จำนวนเด็กที่เกิดใหม่ในแต่ละปีกลับลดลง อย่างไรก็ตาม การเพิ่มปริมาณคงไม่สำคัญเท่ากับการเร่งพัฒนาคุณภาพด้านการเกิดและการเติบโตของประชากรทุกคนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นหลักประกันความมั่นคงที่สำคัญทั้งของมนุษย์และของประเทศชาติในอนาคต ทั้งนี้มีหลายเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ปัญหาสุขภาพของเด็กปฐมวัย การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา

แม้ทุกวันนี้มีคนไทยเพียง 1 ใน 4 เท่านั้นที่เข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ตอยู่เป็นประจำ แต่การเติบโต

อย่างรวดเร็วของสังคมออนไลน์ ก็มาพร้อมกับอาชญากรรมและภัยคุกคามบนโลกไซเบอร์ซึ่งมีรูปแบบที่ซับซ้อนและคาดไม่ถึง จึงถือเป็นอีกหนึ่งความเสี่ยงของมนุษย์ที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันเฝ้าระวัง พร้อมกับสร้างความตระหนักและจิตสำนึกให้ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีสารสนเทศในทิศทางที่เหมาะสมและสร้างสรรค์

เรื่องสิทธิบัตรยา จากข้อมูลที่รวบรวมมาสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของการคุ้มครองสิทธิบัตรที่มีต่อราคายาและค่าใช้จ่ายด้านยา โดยเฉพาะยาแผนปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่มีสัดส่วนสูงมากของคนไทย ดังนั้น การเร่งพัฒนาการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาแผนโบราณซึ่งเป็นฐานภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ให้ผู้ป่วยมีโอกาสเข้าถึงยาเพิ่มมากขึ้น และช่วยลดภาระค่ายาที่มีราคาแพง จึงถือเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมอย่างจริงจัง

ขยับไกลออกไปถึงประเด็นระหว่างประเทศ เห็นได้ชัดว่าสงครามหรือความขัดแย้งระหว่างชาติอาจไม่ใช่เรื่องเร่งด่วนเท่าผลกระทบจากโลกาภิวัตน์และภัยคุกคามจากรูปแบบการพัฒนาที่ไร้พรมแดนในปัจจุบัน อาทิ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการพัฒนาของแต่ละประเทศ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงข้อพิพาทจากปัญหาการจัดการทรัพยากรและผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงถึงรายได้ สิทธิ โอกาส อำนาจและศักดิ์ศรี ถือเป็นฐานรากปัญหาของความไม่มั่นคงในชีวิตของคนไทยรวมถึงสังคมไทยในภาพรวมทั้งหมด เช่นเดียวกับปัญหาการเป็นชายขอบทางสังคมของประชากรบางกลุ่ม ซึ่งนำไปสู่การถูกละเมิดหรือสิทธิถูกลิดรอนสิทธิ ทั้งจากการตีตราหรือเลือกปฏิบัติของสังคม ก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ทุกฝ่ายต้องตระหนัก และต้องช่วยกันสร้างเสริมให้มนุษย์ทุกคนในสังคมไทยมีความมั่นคงในการใช้ชีวิต และมีหลักประกันต่อความเสี่ยงต่างๆ อย่างเท่าเทียมและถ้วนหน้า

